

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ – УМОВА РОЗВИТКУ ГРОМАД

Вишневська О.М.,

д-р екон. наук, професор,

декан обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Волошиновська А.В.,

здобувач другого рівня освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Обумовлено, що децентралізація це спосіб організації публічної влади в державі, де територіальні утворення мають змогу самостійно вирішувати питання, щодо розвитку громад. Визначено, що реформа бюджетної децентралізації дає можливість органам місцевого самоврядування самостійно приймати рішення щодо управління територіальними фінансами.

***Ключові слова:** фінансова децентралізація, об'єднані територіальні громади, реформа децентралізації, бюджетна децентралізація.*

В Україні реформа децентралізації почалася у 2014 році. Початок реформи є слідством ухвалення Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади та інших законів, зокрема: «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад », змін до Бюджетного та Податкового кодексів щодо фінансової децентралізації [1, 2, 3].

Усі складові життєдіяльності громади беруть на себе новостворені об'єднані територіальні громади. Тобто створення об'єднаних територіальних громад має за мету поліпшення якості життя населення, створення нової структури управління на місцевому і державному рівнях.

Складові й особливості процесу децентралізації досліджували: Т.Д. Таукешева, Г.В. Даудова [4], А.П. Павлюк [5], Г.В. Макаров [6], А.С. Ткачук [7], Ю.Г. Ганущака [8; 9] та інші науковці.

Виявлено, що у формуванні бюджетів та розпорядженні коштами на місцевому рівні перш за все мають бути зацікавлені громади. З огляду на це, економічна складова у розвитку громад потребує проведення фінансової децентралізації. Отже, громади матимуть змогу здійснювати управління, мати фінансову базу та можливості приймати рішення з огляду на існуючі особливості.

Децентралізацію можна охарактеризувати як спосіб організації публічної влади в державі, де територіальні утворення мають змогу самостійно вирішувати питання, що стосуються їхніх громад.

Децентралізація є способом територіальної організації влади за якого держава передає право на прийняття рішень за визначеними питаннями або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не входять до системи виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [10].

Децентралізація як процес передачі частини функцій та повноважень вищими рівнями управління нижчим (від центральних органів виконавчої влади до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування); у широкому розумінні – послаблення або скасування централізації [11].

З огляду на вищезазначене можна сформулювати думку, що бюджетна децентралізація має на меті процес передачі повноважень з управління доходами та видатками, тобто можливість реалізовувати повноваження, ефективніше управляти бюджетними коштами.

З метою успішного коригування державних функцій, однією з необхідних умов повинна бути фінансова децентралізація. Отже, місцеві бюджети отримують додаткові можливості у їхньому формуванні. Органи місцевого самоврядування мають можливість самостійно розпоряджатися коштами, а місцева влада проявляє інтерес до вирішення потреб громади.

Першим хто розглядав теорію фінансової децентралізації був американський економіст Чарльз Тібу. У його працях «Чиста теорія локальних витрат» (1956 р.) та «Економічна теорія фіскальної децентралізації в публічних фінансах: необхідність, джерела й використання» (1961 р.) автор розглядає муніципалітети як структури, які пропонують різні кошики товарів (муніципальних послуг) за різними цінами (податковими ставками). Оскільки жителі муніципалітетів мають різні потреби та можливості щодо сплати податків, переходу з одного муніципального утворення до іншого з метою отримання максимальної корисності суспільних послуг за мінімального податкового навантаження.

Отже, реформа місцевого самоврядування має на меті забезпечити його спроможність самостійно вирішувати питання місцевого рівня за рахунок власних ресурсів. Прийняті Верховною Радою зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України є суттєвими. Якщо раніше від 50 % до 90 % бюджетів різних рівнів в Україні були дотаційними, то після проведених реформ, очікується, що кількість дотаційних бюджетів скоротиться вдвічі [13].

Отже, після проведення реформи бюджетної децентралізації органи місцевого самоврядування матимуть можливість самостійно приймати рішення щодо управління територіальними фінансами з метою отримання максимально враховувати інтереси жителів громад та економії бюджетних коштів повинен бути чітко сформований адміністративний апарат на місцях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/333-2014-p> (дата звернення: 15.11. 2019).
2. Закон України «Про співробітництво територіальних громад»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1508-18> (дата звернення 15.11.2019).
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/157-VIII> (дата звернення 15.11.2019)
4. Таукешева Т.Д. Бюджетна децентралізація як чинник зміцнення місцевого самоврядування в Україні: теорія та практика державного управління. 2015. С. 1—6.
5. Павлюк А.П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні. Стратегічні пріоритети. 2016. № 1 (38). С. 137—146.
6. Макаров Г.В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021>. (дата звернення 15.11. 2019).

7. Ткачук А.С. Скандинавський шлях. Досвід реформ адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування в Данії та Швеції: Логос, 2015. – 124 с.
8. Ганущак Ю.Г. Реформа територіальної організації влади. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO» : ТОВ «Софія-А», 2015. – 168 с.
9. Ганущак Ю.Г. Префекти: уроки Франції для України: ІКЦ «Легальний статус», 2015. С. 5–42.
10. Гурне Б. Державне управління. пер. з франц. В. Шовкуна: Основи, 1994. - 165 с.
11. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління 2-ге вид., доповн. і виправл. - К.: Центр сприяння інституц. Розвитку держ. служби, 2005. - 254 с.
12. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія І.С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2014. – 462 с.
13. Демчак Р. Бюджетна децентралізація є основним чинником економічної безпеки держави:<http://solydarnist.org/?p=15037> (дата звернення 15. 11.2019).

Annotation: *Decentralization is stipulated as a way of organizing public authority in a country where territorial entities are able to independently address issues affecting their communities. It has been determined that fiscal decentralization reforms enable local governments to make their own decisions on territorial finance management.*

Key words: *financial decentralization, integrated territorial community, decentralization reform, budget decentralization.*